

۱۰۴
نفس

سوره الفصم

www.ketab.ir

سرشناسه: مردانی کرکان، اسدالله / ۱۳۶۴
عنوان و نام پدیدآور: حقوق بشر در نهج البلاغه / اسدالله مردانی کرکان
مشخصات نشر: قم، عصر جوان، ۱۳۹۷
مشخصات ظاهری: رقعی ۱۰۴ ص
شابک: 975-622-6384-35-3
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
موضوع: نهج البلاغه - حقوق
رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ح ۹ م / ۵۲۳ Br
رده بندی دیوبند: ۵۳۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۱۲۹۸۱

حقوق بشر در نهج البلاغه

نویسنده: اسدالله مردانی کرکان، بهنام نوروزی زاد

ناشر: عصر جوان

جا: خانه: زمزم

صفحه‌آرا و طراح جلد: محمود دهقانی

سال انتشار: ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ جا

نوبت چاپ: اول

قطع و صفحه: رقعی، ۱۰۴ صفحه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز پخش:

قم، خیابان ارم، پاساژ قدس، طبقه آخر، پلاک ۱۶۷

تلفن: ۰۳۷۳۰۰۳۷ - ۰۲۵ همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۸۴۸۰

تمامی حقوق این اثر محفوظ می‌باشد.

حقوق بشر در نج البلاغه

نویسنده: ●

اسدالله مردانی کرمانی

بهنام نوروزی زاد

www.ketab.ir

تقدیم بہ:

اولیٰ، شہید محراب، حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب (علیہما السلام)،

اولیٰ، شہید راہِ راست، ولایت، حضرت فاطمہ زہرا (سلام اللہ علیہا)،

شہدای مدفن اہل بیت (علیہم السلام)

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۰	مصادیق و مفاهیم حقوق بشر در نهج البلاغه
۱۰	احیای حق و اربابین باطل
۱۲	رعایت عدالت
۱۷	نرم‌خویی و مدارا کردن
۱۹	رعایت حقوق شهروندی
۲۱	مصادیق مهم حقوق شهروندی
۲۷	رعایت حقوق عمومی (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی)
۳۰	شبهه و جواب اشتباه امام علی (علیه السلام) و اهل کسا (علیهم السلام)
۳۹	اهتمام به امور مسلمین از دیدگاه امام علی (ع)
۴۰	رهاورد اسلام از نگاه امام علی (علیه السلام)
۴۴	خدمت به مردم و مردم‌داری از دیدگاه امام علی (ع)
۴۵	حقوق بشر آزادی خواهان
۴۶	نقش رأی مردم در پذیرش و استقرار حکومت دینی
۵۰	ساختار حکومت دینی و استبدادی
۵۵	اسناد حقوق بشری
۵۵	اعلامیه جهانی حقوق بشر
۵۶	میثاقین بین‌المللی ۱۹۹۶
۷۲	میثاقین بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی

۷۲	میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی
۷۲	میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی
۷۳	اعلامیه کنوانسیون بین‌الملل حقوق بشر تهران ۱۹۶۸
۷۳	اعلامیه قاهره درباره حقوق بشر
۷۴	اعلامیه جهانی حقوق بشر و علل شکست آن
۷۹	حقوق بشر اسلامی و حقوق بشر اومانیستی
۸۲	اقسام حقوق بشر در نهج‌البلاغه
۸۴	حقوق بشر انسان محوری
۸۶	ریاست عامه و جانشینی پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله)
۸۶	امامت و ولایت، عامل تحقق عینی جامعه
۸۹	امامان و جانشینان واقعی پیامبر اکرم (ص)
	تحول و تغییر بنیادین در آموزه‌های حقوق بشر انسان محوری (اومانیسم)
۹۶	
۹۹	نتیجه
۱۰۱	منابع

اسلام حامی هر تلاشی منصفانه و منطقی در کمک به هر انسانی، در هر کجا و هر راهی را که انتخاب کرده است، هست تا آنان بتوانند با کرامت، آزادی و احترام زندگی کنند. مسلمانان به اکثریت گسترده‌ای از معاهدات بین‌المللی مرتبط با حقوق بشر اعتقاد دارند. چنان‌که در نهج‌البلاغه، امام علی «ع» از خصوصیات حکومت مستقل در تحقق و رعایت حقوق بشر می‌فرماید: خدا یا تو میدانی که جنگ و درگیری‌ها برای به دست آوردن قدرت، حکومت، دنیا و ثروت نبود بلکه می‌خواستیم نشانه‌های حق و دین تو را به جایگاه خویش بازگردانیم و در سرزمین‌های تو اصلاح را ظاهر کنیم تا بندگان ستم‌دیده در امن و امان زندگی کنند و قوانین و مقررات فراموش شده‌ی تو بار دیگر اجرا گردد. همانا سزاوار نیست که بخیل بر ناموس، جان، غنیمت‌ها و احکام مسلمانان ولایت و رهبری یابد و امامت مسالمین را عهده‌دار شود تا در اموال آن‌ها حریص گردد و نادان نیز لیاقت رهبری ندارد تا با نادانی خود، مردم را به گمراهی کشاند و ستمکار نیز نمی‌تواند رهبر مردم باشد که با ظلم حق مردم را غصب و خطاهای آن‌ها را قطع کند و نه کسی که در تقسیم بیت‌المال عدالت ندارد، زیرا در اموال و ثروت آنان حیف و میل می‌کند و گروهی را بر گروهی مقدم می‌دارد و رشوه‌خوار در قضاء نمی‌تواند امام باشد زیرا که برای داوری با رشوه گرفتن **حقوق** مردم را پایمال و حق را به صاحبان آن نمی‌رساند و آن‌کس که سنت پیامبر را ضایع می‌کند، لیاقت رهبری ندارد زیرا که

امت اسلامی را به هلاکت می‌کشاند. درحالی‌که از متن اعلامیه جهانی حقوق بشر به‌وضوح برمی‌آید که نویسندگان و تنظیم‌کنندگان آن به سکولاریسم معتقد بوده‌اند که برای آنان به معنی جدایی کامل بین حقوق انسان از یک‌سو و مذهب، نظام‌های ارزشی و فرهنگ از سوی دیگر بوده است. تنظیم‌کنندگان و نویسندگان این سند درکشان از این جدایی، در خصوص اخلاق و مذهب خودشان که همانا بر سنت‌های یهودی مسیحی مبتنی بوده است.

نویسندگان این سند از یک‌سو بر مشارکت و دموکراسی به‌عنوان تنها ابزار شناخته‌شده تصمیم‌گیری تأکید می‌کنند، اما از سوی دیگر آنان اولین کسانی هستند که این اصل مهم را نقض می‌کنند. برای مثال بند ۳ ماده ۲۱ بیان می‌دارد:

«اساس و منشأ قدرت حکومت اراده مردم است. این اراده باید به‌وسیله انتخاباتی برگزار گردد که از روی صداقت و به‌طور ادواری صورت پذیرد. انتخابات باید عمومی و با رعایت مساوات باشد و یا رأی مخفی یا طریقه‌ای نظیر آن انجام گیرد که ازادی رأی تأمین نماید».

اگر این چنین باشد و اگر این یک سندی باشد که از جانب تمام مردم دنیا صحبت می‌کند؛ بنابراین سؤالاتی که یک شخص ممکن است مطرح نماید این است که هنگام نگارش اعلامیه جهانی حقوق بشر چه کسی یا کسانی نماینده مذاهب و فرهنگ‌های غیر غربی بودند؟ چه کسانی نمایندگان آفریقایی‌ها بودند؟ چه کسانی نمایندگان آسیایی‌ها بودند؟ چه کسانی نمایندگان مسلمانان بودند؟ به‌وضوح پاسخ سؤالات مذکور روشن است اینکه هیچ‌کس حضور نداشت. برای توجیه این عیب

و نارسایی از سوی نویسندگان اعلامیه جهانی حقوق بشر موافقان این سند استدلال می‌کنند که برخی از شرکت‌کنندگان غیرعربی در کمیته‌ای که پیش‌نویس آن سند را تهیه می‌کرد، حضور داشتند. مثلاً خانم «آن الیزابت مایر» برای توجیه این نکته خاص بیان می‌دارد که کشورهای اسلامی نیز در تدوین پیش‌نویس اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸ همکاری داشتند. فریدون هویدا نویسنده ایرانی که بعداً سفیر ایران در سازمان ملل متحد شد. در کمیته‌ای که پیش‌نویس اعلامیه جهانی حقوق بشر را می‌نوشتند، همکاری می‌کرد؛ اما خانم مایر به ما نمی‌گوید که فریدون هویدا چه کسی بوده است. هویدا کسی بود که نگران اسلام و ارزش‌های آن نبود. علاوه بر آن، او تعیین گردید، چراکه او نماینده رژیم سکولار، غیرمذهبی و دیکتاتوری ایران در آن زمان بود. در سال ۱۹۵۲ در زمانی که مردم ایران موفق به سرنگونی رژیم شاه شدند، او ترفیع گرفت و تعیین گردید تا نماینده و سفیر ایران در سازمان ملل باشد. مسلمانان به‌طور کلی از اعلامیه جهانی حقوق بشر حمایت می‌کنند. آنان این سند را به‌عنوان یک نقطه شروع عالی برای گفتگو بین تمام مذاهب و فرهنگ‌ها تلقی می‌کنند. به‌ر حال مسلمانان معتقدند که آن یک سند جهانی خالص و ناب نیست؛ زیرا سند مربوط به یک فضایی نوشته‌شده که اکثریت زیادی از جمعیت جهانی تحت نظام استعمار بودند. این سند تنها بیانگر فرهنگ و دیدگاه غربی‌ها است. در این کتاب، تفاوت محسوس و واضح بین حقوق بشر اسلامی از دیدگاه نهج‌البلاغه مبتنی بر توحید، تسلیم و رضایت الهی با حقوق بشر

بین‌المللی غربی مبتنی اومانیسیم و انسان‌محوری محض را بیان کرده و نتایج زیان‌بار عدم توجه به خدا و ماورای واقعی طبیعت در زندگی فردی و اجتماعی مردم و مسئولان، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مصادیق و مفاهیم حقوق بشر در نهج البلاغه

احیای حق و از بین بردن باطل

حق، در معانی واجب، لازم، ثابت، ضد باطل، سزاوار، شایسته، از اسماء خداوند و در اصل به معنی مطابقت و موافقت است؛ و مراد از حقوق الناس، ضمان و کفالت و مانند این‌ها است و حقوق الله مانند نذر هست. و باطل به معنی خلاف حق و راستی، شک، فانی، غیر ثابت و خارج از حد انتفاع است. و به معانی دروغ، بیهوده، ناچیز، بی‌ارزش و بی‌نتیجه هست.^۱

اقامه و احیای حق و از بین بردن باطل، از بزرگ‌ترین اهداف حکومت اسلامی از منظر علی(ع) است. ایشان بارها مبنا و دلیل پذیرش حکومت را اقامه و احیای حق می‌دانست از باطل و مبارزه با آن اعلام نموده است.^۲ مقصود از حق در کلام امام علی فقط حقوق مربوط به تنظیم روابط زندگی دسته‌جمعی در جامعه نیست که یک ضرورت ماشینی زندگی اجتماعی است بلکه این حق که می‌تواند زمامداری را از دیدگاه مولا دارای ارزش نماید. اعم از حقوق جان‌های آدمیان است که

۱. طریحی، ۱۳۶۲، ۱۴۶

۲. همان، ۳۲۲

۳. انطون الیاس، ۱۳۶۱، ۶۷

۴. سیدرضی، ۱۳۹۳، ۵۹